

Hind 15 senti

SP₁ 2316

KÕIGI MAADE TÕOLISED ÜHINEGE

RÜNNAK

NOORSOTSIALISTLIK AJAKIRI

7/8 — 1933

VIII aastakäik

TREIPINGIL

Mu liikmeis on pesitsend ala
terassaagide vihin
ning viilide kriisk.
Ka siis,
kui mööda olin hüpanud oma alast
ja teisale kiskusid sihid —
ikka vasara takti hoidsid mu jalad.

Nüüd täna on jällegi päev,
mil võtan põlle
ja korda säen
treipingi.
Värskelt õlitan võllid
ja ummistund lingid
jälle lahedaks,
tööriistad pärikätt jagan
ning lõiktera käial lasen vahedaks.
Ilus hommik on akna taga.

Siis padruni hambusse vase
üle aastate kinnitan taas
ja hooratta käiku lasen.
Kätt kõrvale heites
eksleva vindiga
mureneb esimen laast:
sõrm oleks kui tuimund tindiga
ja võõraks jäänd peitel.

Kuid rakkude endine paenak
viib võidule silma
ning kinnitab käe.
Ja hetke möödudes näen: —
mu veres pole midagi laenat,
olen enese ilmas
ja töös.
Rihmade särin
ning rataste sööst
tõtleb uuesti lihaste päri.

Kui kollast lõnga
pingil keerutab laastude lang.
Tera möödēt vagusid tõmbab
ja vormitu kang
moondub võlliks
veel varem, kui ligineb õhtu.
Töökuube ilmuvad õli
ja raua kibedaid lõhnu
keha endise mõnuga tajub.
Tund tunnile otsa vajub —
läbi akna talipäikene jahe
ju loojuma hõõgub
sinna, kus raagus on terashall kask.
Näeks sisemas rõõmus,
et seegi oleks treipingi vahel
nagu pehmendēt vask.

Kogust: Maha rahu!

NOORPÖLV SOTSIALISMI EELVÄENA

Sotsialistlik võitlus on sunnitud astuma mitmel maal uude järku. Poliitilise demokraatia rahulik areng on mööda mitmel ja mitmel maal. Kõnelemata Itaaliast, kus fašism on saand klassiliseks; kõnelemata Poolast, kus erilaadne diktatuur püsib; kõnelemata aadli ja sõjaväe valitsevast Ungarist; Saksamaa lämbub hitlerlikku terrorisse, Austria riiklik fašism, võideldes ja võisteldes hitlerismiga ja otsides liitu Mussolini'ga, pingutab jõude töölisklassi lõplikuks allasurumiseks. Uute valitsemisvormide küsimused on päevakorral ka Eestis ja Lätis.

Õige: ei ole reaktsiooniöö tuluke-seta: Norra töölisklassi ühisfront oma revolutsioonilise majandusprogrammiga suutis enam kui koondada proletaarseid valijaid: see suutis verbida ka toetusväe põllupidajaist, kalureist ja linna keskkihtidest, ja veel enam, see on suutnud kindlustada massid ka oma nõuete teostamisele. Šveitsi sotsiaaldemokraatia oma järjekindla revolutsioonilise poliitikaga on saavutand tähelepandavaid valimistulemusi, on kasvatand ka tähelepandava välisparlamentliku võitlusjõu.

Kõigest hoolimata: tunneme reaktsiooni ränka päätetungi. Mis jõud kuskil teostavad päätetungi, kas saja-protsendiliselt hitlerlikku eeskuju matkivad avalikud fašistid või „soliidsed“ kodanlised ringkonnad riigivõimu iseseisvusprotsessi teostamisega, see on lähema tuleviku otsustada. Kuid Kesk-Euroopa senine areng ei jäta riivamata ka ääremaid, ka Eesti kodanlus surub oma maa töölisklassile pääle *uue organisatsioonivormi ja uued võitlusevahendid*. Eriti untes riikides kodanlus ei ole valitsemisvõimeline demokraatlike valitsemisviisidega, ta keskkihtidest tulevad valijad mässavad ja võivad kaduda. Rahvusvahelise olukorra kaitse all kodanlus ruttab võimukindlustamisega.

Ränk majanduskriis, töölisklassi viletsusse sattumine, noorpõlve kohutav tööpuudus — samal ajal poliitilise reaktsiooni päätetung. Majandusliku viletsuse ja poliitilise reaktsiooni kahekordse surve all peab paratamatult arenema ka uus organisatsioonitöö, mis vastab olemasolevale olukorrale, veel enam aga on varutud lähemaks tulevikuks.

Uued olukorrad ja ees ootavad vajadused kujundavad *demokraatliku sotsialistliku massiorganisatsiooni* alusest pääle aktiivseks: väheseks jääb poliitilise demokraatia piiramisega avalike esinduste mõju, kainestub ka petlik lootus, et teised, valitud, teevad midagi masside eest. Parlamentliku tegevuse kitsenedes laieneb samavõrra massiaktsoon, välisparlamentlik tegevus.

See ongi juba proletaarse organisatsiooni uuekskujunemine. Sellele lisandub suurem eneseohverduse, suurem riskeerimise vajadus organisatsioonitöölistel.

Nii välismõjudelt kui sisekorraldu-selt meie organisatsioonid on praegu muutumisprotsessis, ja selles on suur osa noorpõlvel. Proletaarne noorpõlv sotsialistlikus organisatsioonis on *kandev generatsioon*, see element, kes suudab ja oskab koduneda uues organisatsioonivormis, kuid kellel samal ajal jatkub ka vastutustunnet ja ohvrimeelsust uue organisatsiooni rakenduseks.

Selle ülesandega noorpõlve osa töölisliikumises suureneb tunduvalt. Selle ümberkorraldusega noorpõlve organisatsiooniks, noorpõlve psühholoogilisi nõudeid vastavaks organisatsiooniks muutub sotsialistlik organisatsioon, selle ajaloolise töö tegemine rakendab meie päevade proletaarse noorpõlve sihipärasesse tegevusse ja annab sellele uue mõtte, ühiskonnamoodustuse ülesande.

KARL MARX

Vaevalt maailmas on teadusmeest ja võitlejat, kelle nime ümber on peetud nii suuri ja kibedaid võitlusi kui Karl Marx'i nime ümber.

Marx'i suur töö ja tähtsus on selles, et tema tõestas ja leidis faktoreid, mis viivad ühiskonna kõrgemasse arengjärku ning näitavad selle kaugele kangastuva sihi, mille areng toob lähemale. Marx lõi oma teooria ühiskonnaprotsessist, ja tema tööd võib võrrelda Darwin'i tööga loodusteaduse alal. Ta mõju poleks saand kunagi nii suureks ja püsivaks, kui ta ei oleks jõudnud tõusta ülespoole kapitalistlikku produktsiooniala, samal ajal andes oma majandusliku kriitikaga suure süvenemise sellele liikumisele, töolisliikumisele, mis veel oli ühiskonna hällilaps.

Ühiskonnakorra aluse moodustavad Marx'i järgi eeskätt produktsioon ja vahetus. On ligikaudu teada, kuidas produtseeritakse kaupu ja neid vahetatakse, ja sellest teame, kuidas inimesed elavad. Uued sotsiaalsed eluvormid ei sünni inimeste ajudes, ainult majanduslike jõudude paratamatu areng on pöörete ja muudatuste tekitaja.

Kui produktsioonijõudude tegevus viib uue ühiskonnakorra poole, peavad olema teatud ühiskondlikud jõud, mis sunnivad neid selleks. Ja millised jõud oleksid selle arengu toetajad? Marx vastab: klassivõitlus. Uue ühiskonnakorra teostamine ei toimu õilsate ja humaansete inimeste mõtete abil, vaid sotsiaalne kord on klassivõitluse tulemus. Klassivõitlus on ainult ajalooline fakt ja ühiskondlik paratamatus. Klassivõitlus ei ole ka ainult tööliste võitlus kõrgemate paljade pärast, vaid see on võitlus ühiskonna uueksmoodustamiseks.

Ühiskonnaarengu uurimiseks Marx on rajand oma süsteemi: materialistlik ajalookäsitlus. Sel ei ole midagi tegemist selle üldise käsitusega „materialismist“, et kõik väimne elu on materiaalse loodud, vaid majanduslik materialism tahab selgitada inimeskonna arengu mõjustamist, s. o. tõestada ühiskondliku elu sõltuvuse ma-

janduslikest nähetest. Selleks Marx võttis omaks Hegeli dialektika, mis rajaneb järgmisel süsteemil: A annab väite (teesi), B annab vastuväite (antiteesi); võitluse või võitluse kestes väited ja vastuväited moodustuvad teadvuse kõrgemaks astmeks, sünteesiks. Selle meetodi Saksa filosoof Hegel kohaldas inimeskonna ajaloo nähteile. Marx võttis omaks selle osa Hegel'i õpetusest. Hegel'i meetodi, kuid ei Hegel'i vaimu. Kui küsime: millised jõud annavad suuna ajaloolle, siis Hegel vastab sellele: ideed. Marx vastab aga sellele teisiti: „Oma elu ühiskondlikus produktsioonis inimesed sõlmivad määratud ja paratamatud, omast taltest rippumatud suhted, produktsioonisuhetud, mis vastavad nende materiaalsete produktsioonijõudude arengustastele. Nende produktsioonisuhete tervik moodustab ühiskonna majandusliku ehitise tõelise aluse, millelt kerkib õiguslik ja riiklik päälisehitis ja millele vastavad teatavad ühiskondlikud teadvusevormid. *Inimeste teadvus ei määra nende olu, vaid vastuksa nende ühiskondlik olu määrab nende teadvuse*“. Materialistlik ajalookäsitlus ei salga suurte isikute tähtsust, kuid need on suured ainult sellepärast, et nad on aja ja rahva nõuete kandjad. Suured isikud samuti kui ideed võivad lüüa oma pitsati ühiskondliku arengu *iseloomu*, määrates eeskätt arengu *vormi*. Kuid arengu tõukejõududena, algpõhjustena esinevad majanduslikud vahetokorrad, millest lõppude lõpuks ja viimises reas sõltub ühiskonna arengu suund. Marx ei salga ka kusagil inimese toimingu tähtsust. Vastuoks, ta märgib, et „inimesed on ajaloo näitlejad ja tegijad“, kuid nende toiming sõltub ajaloolisest miljööst, milles nad elavad.

Marx'i töö ei jäänd ainult filosoofia alale, vaid ta jatkas tööd majanduslikul alal ja kohaldas oma teooria sellele. Kui kodanline majandusteadus peab kapitalistlikke vahetokordi nagu igavesteks ja muutmatuks, Marx näitab nende vahetokor-

dade möödaminevat laadi. Kuid ta ei paljasta ainult kapitalismi olemasolu saladust, vaid ka selle enesehävitamise saladuse. Inimese tööjõu riisumine — mille abil kapital akumuleerub, laieneb, ei kao sellepärast, et tööline kõrvaldaks kapitalismi, vaid sellepärast, et kapitalism sisaldab ise oma hukkamise idu.

Väikekodanlised sotsialistid, nagu Owen, Proudhon, oletasid, et kapitalismi võib kõrvaldada, alles jättes vahetusele rajaneva ühiskonna ehituse. Nad oletasid, et kui igal viisil toetatakse väikevalmistajat, kui temale korraldatakse kasulikud valmistusvahekorrad ja valmistusele kasulikud vahetussuhted, siis kapitalismi riisumine võib olla lõpetatud. Marx näitas, et see on unistus, ja et vahetussuhted, ostu ja müügi vahekorrad teatud arenguastmel muutuvad riisumisa vahetuskordadeks.

Marx ehitas kapitalistlikule epohhile erilise arenguteooria, mis oli mõeldud näitama sotsialistlike püüete õigust, ja seda kahel viisil: 1) väites, et kapitalistlikus majandussüsteemis valitsevate säaduste järgi see „loomulik“ süsteem läheneb lõpule, ja 2) kapitalismi surm tähendab sotsialismile paratamatute eelduste loomist. Need sisemised vastuolud avalduvad kasvavas produktsiooni- viisis ja erakapitalistide käes olevas juhtimises ning erakapitalistlike valmistussaaduste jagamises. See anarhiline süsteem viib tahtmatult korduvate kriiside poole; kapitalistliku valitsussüsteemi sisemised vastuolud peegelduvad kummagi ühiskonnaklassi vahelises ikka tarnevavais vastuoludes, nende klasside, millele nõjatub valitsussüsteem: kodanline klass ja proletariaat.

Ühiskonnas see areng saab järgmise kuju: Kapitali koondudes väheneb kapitalistide arv, ja need valutavad ning monopoliseerivad kogu arengu selles muutumisprotsessis (kontsentratsiooniteooria). Varanduseta inimeste arv kasvab alatasa, ja need langevad ikka suuremasse viletsusse. Töölised ei tõuse tööstuse arenedes, vaid langevad allapoole (pauperiseerumisteooria). Kodanlus kaotab oma seisukoha, kui see enam ei või kindlustada oma orjadele elat-

tumisvõimalusi. Orjad peavad elatama oma isandaid, kuna need ei suuda kindlustada neile elatist. Ühiskond ei suuda säilitada oma sisemist elu, ja see elu enam ei sobi kogu ühiskonna ellu. Kapitalistliku süsteemi vastu võitlev mass ei ole mingi organiseerimatu mass, vaid selle süsteemi koolitatud ja organiseeritud hulk. Kapitalismi surmakell lööb, ja ühiskond võtab tarvitusele sellest sündind produktsioonijõud, mille tõttu kaovad kapitalismi vastuolud. Nii saab võimalikuks uus ühiskonnakord, sest kapitalism juba on loond selle eeldused: tööprotsessis jaotussüsteemi, teaduse tehnilise tarvitamise, maa kavakindla tarvitamine, töövahendite muutumise ühiskonna omanduseks jne. „Juba nüüd“, kirjutab Engels Anti-Dühringi nimelises teoses, „suurte produktsiooni- ja liiklemisettevõtete muutumine aktsiaühinguks ning riigi omanduseks näitab meile kodanlike klassi tarbetust praeguste produktsioonijõudude arengus“.

Kui selle Marx'i analüüsimise järele vaatleme maailmamajanduse arengut, peame imetlema seda suurejoonelist analüüsimissüsteemi, mille Marx oli leidnud juba siis.

Kodanlised majandusteadlased konelevad ikka Marx'i eksimustest, kuid oleks hää teada, kus need on. Kas kapital ei arene just nüüd kontsentreerumise suunas? Tarvitseb võtta ainult viimased teated Ühendriikidest, enne viimaste aegade pangakriise. Miljonäride arv on langend kahe viimase aasta kestes 513-lt 75-le! See kapitali kontsentreerumine mängib suurt osa ühiskonna arengus: aktiivne kapitalist määrab ei ainult seda kapitali, mis on tema oma, vaid ta määrab ka seda kapitali, mida ta saab oma usaldusse. Vallutades faktilise võimu aktsiaühingus, ta otsustab kõigi aktsiate üle. Kui ta määrab monopolühinguis — trustides, kartellides, sündikaatides — kõigi nende asutiste aktsiaid, mis kuuluvad ühingu- gusse, sellega võim ühiskonna tähtsamate eluallikate üle kuulub miljardäride ja miljonäride pisikesele hulgale. On tekkind finantsaristokraatia, kes on määrav tähtsais poliitilistes olukordades või kes saadab oma esindajad valitsustesse, millega

valitsused saavad nende kontrollialus-
teks. On olnud tüübiline eririikides
just praeguse kriisi aegadel, et valit-
suseparaadi tähtsamal kohtadel istu-
vad finantsmaailma esindajad. Seda
kapitali määramisvõimu dikta-
tuurivalitsusest, mitte selle demo-
kraatlikku käsitamist, nagu Bern-
stein arvas läind sajandi lõpus; see
tuli sellest, et kapital läind sajandil
ei võind areneda rahvuspiiride sees-
pool, ja et võidelda feodalismi jää-
nuste ning aadli ja monarhhia ees-
õiguste vastu, see tunnustas demo-
kraatia põhimõtteid. Nüüd olukord
on teissugune: kogu palgatööliskon-
na, nii vaimse kui kehalise töö tegi-
jate, kestvast proletariseerumisest on
tekkind ühiskondlik jõud, mis demo-
kraatia abil võib püstitada töölisor-
ganisatsioonide võimu. Sellest tuleb,
et kapital kardab demokraatiat.

Kui vaatleme olukorra arengut,
on põhjust mainida Marx'i sellekohast
analüüsi. Ta näitas pääle muu, et
sellejärgi kui rikkused kasvavad, tei-
sel pool kasvab viletsus ja orjus.
„See on,“ ütles Marx, „kapitalistliku
akumulatsiooni paratamatu üldine
säädu. Kuid seda võib muuta, nagu
kõiki säadusi, mitu faktorit.“

Selliseid faktoreid olid enne maa-
ilmasõda kapitalismi kestev areng,
uute turgude sündimine ja töölisor-
ganisatsioonide võimas ühtlus. Paupe-
riseerumine ei toimund siis absoluut-
sel kujul, vaid kõneldi relatiivsest
pauperiseerumisest, s. o. kapitalistide-
klass sai ikka rikkamaks, kuna jälle
töölise olukord ei muutund oluliselt.
Kuid nüüd olukord on muutund: ka-
pitalism ei ole enam tõusus, vaid ta
elab üle langust. Kes seda ei usu,
tarvitseb vaid uurida Ameerika ka-
pitalismi arengut. Hoolimata sellest, et
Ameerika kapitalism on võind elada
ja areneda kõige kasulikuma tingi-
mustes — ühtlane majandusala, rik-
kastumine maailmasõjast, nagu oli
Euroopa saatus, kapitalide voolamine
mujalt Ameerikasse jne. — kõigest
sellest hoolimata kapitalism ei ole
võind vältida sügavat kriisi. Näiteks
Ühendriikides kõrgkonjunktuuri ajal
töölise kogu palgasumma ei tõus-
nud. Kogu tööliklassi palgad läksid
siis juba tagasi, kuna töölise arv ei
kasvand ja töötute armee kasvas juba

hää konjunktuuri ajal. Turud kit-
senevad: asumaad enam ei tarvita
emamaaprodukte, vaid sääl on sün-
dind tööstus, mis võistleb emamaa
tööstusega. Töölise töövõimalused
ei kasva, vaid langevad. Sellest tu-
leb, et tööprotsess nüüd riisub töö-
jõudu palju enam kui varem. Ja mi-
da nõrgemad on tööliste poliitilised
ja ametiühingulised organisatsioonid,
seda hõlpsamini areneb see riisumi-
ne. Tööliklass ise ei suuda panna
vastu kapitalismi pauperiseerimis-
püüetele. Ja kuna monopolikapita-
lismi ajal palgad langevad kiiremini
kui hinnad, tööliklassi ostujõud lan-
geb ja selletõttu ei või asutada uusi
vabrikuid ega anda tööd uutele töö-
lishulkadele.

Näeme sest lühikesest ülevaatest,
kui õieti Marx oli analüüsind kapita-
lismi arengut. Mõistame siis ka, et
praegune olukord marksismi valgusel
ei ole midagi muud, kui kapitalismi
uus jatk. Kapitali diktatuur, kuigi
see teostuks kõigil maalend fašismi ku-
jul, ei ole mingi muutumatu vorm.
See ühelgi juhul ei või kõrvaldada
kapitalismi vastuolusid ega kriise. See
oleks ainult üleminekuolukord. Ja
sel põhjusel meie ei saa anduda pas-
siivsusele, mida ühiskondlikust seis-
kohast peab mõistma hukka. Oleme
varemgi võidelnud kapitalismi vastu
selle eriarenguvormes; miks loobuk-
sime sest võitlusest nüüd, siis, kui
sotsialism ei ole enam mingi kaugel
kangastuv siht, vaid muutub päev-
päevalt ikka paratamatumaks lahend-
duseks kogu inimkonnale?

See seik, et Marx'i, kes selgemini
kui ükski majandusteadlane eritles
kapitalismi arengut, ja päälegi õieti,
ei tunnustata praeguses ühiskonnas
muude teaduste kõrval, näitab
ainult, et teaduski meie ühiskonnas
on valitseva klassi teenistuses. Kuid
teisalt on loomulik seegi, et kodanlus
ei või tunnustada teooriat, mis näi-
tab, et praegused võimuvaldajad hu-
kuvad ühiskonna arengu loomulikuna
tulemusena. Ja selles peitub tõde
kodanlaste „marksismivastasest“ võit-
lusest. Kuid pidagem kinni Marx'ist,
sest elu ja tõelisus on näidand, et
Marx'i näidatud tee on proletariaadi
ainus õige ja kindel tee vabastu-
miseks.

MUSSOLINI JA MATTEOTTI

Roomas elas Benito Mussolini. Ta unistas suurest Itaalia impeeriumist. Ta võttis vastu paraade, pidas kõnesid ja hukkas oma vaenlasi. Roomas elas ka Matteotti. Kuid see oli eksitus. Matteotti ei võind elada naabruses Mussoliniga; ta vihkas suurt impeeriumit ja naeris iga päev Mussolini sõjakate monoloogide üle. Mussolini käsutas. Mustasärgilised karjusid „eia“. Töölised tegid tööd. Kuid töötades töölised ei mõtelnud suurest impeeriumist. Rahulolevalt naeratasid nad endamisi, lugesed Matteotti neljavaid artikleid.

Mussolini pühendas end täiesti kõrgpoliitikale. Ta oli juht ja ei saand tegeleda tulunduslike piasjadega. Nendega tegelesid ta abid. Mõnel neist olid ministriportfellid. Teistel — ainult parteikaardid ja rahalised toetused. Dumini ülesandeks oli: hävitada vaenlased. Signore Filipelli andis välja lehte „Corriere Italiano“, mis iga päev kirjutas et Benito on võrdlematu ja surematu. Signore Filipelli töö oli palju puhtam Dumini omast, ja käsi, millega signore Filipelli põrutas vastu kohvikulaua marmorit, oli õrn ja täidlane.

Matteotti kirjutas veel ühe artikli. Ta pidas parlamendis veel ühe kõne. Kusagil töölised surutud häälega ümisesid kaasa. Dumini sai aru, et on tulnud aeg tegutsemiseks. Dumini ei häbenend mingit tööd. Ta hakkas mõtlema, kuidas kõrvaldada Matteotti. Ta pidas nõu kogenend mustsärklastega. Ta valmistus otustavaks päevaks täspelt ja kontsentreeritult, just nii, kuidas omal ajal valmistus Mussolini oma marsile Rooma. Dumini tundis hästi oma tööd.

Ta istub ja mõtleb. Ta ei ole naljalt mures; Matteottil ei puudu poolehoidjaid, teda tuntakse ka välismaal. Siin on raske mööduda avalikkusest. Korruga lööb särama Dumini nägu. — Tal tuleb meelde: ilmas on olemas autod. Õige, Mussolini armastab reklaamida nende

tööd, kes käivad adra taga, ja karjaste luulet, kuid Mussolini ei ole masinate vaenlane. Ta teab, et suure tööstuseta pole suurt Itaaliat. Ja tänades jumalat auto eest, ei lange ta, jumal hoidku, ketserlikkusse. Ta on õigeusklik mustasärklane. Ta esisal tuleks sel korral raputada veini natuke pulbrit, või, nägu mantliga kaetud, hiilida mööda kitsaid kõrvaltänavaid. Dumini õnnistab uut sajandit. Rooma taga on küllalt tühje kohti, näiteks: Quartarello, ja signore Filipellil on suurepärane auto.

Signore Filipelli liigutab nii armastusväärsest oma täidlast käekest. Benito vaenlased peavad hukkuma! Kuid selge, tema ei ole Dumini. Tema töö on puhas. Ta annab auto. Ta ise jääb koju. Ta ootab Dumini toimetuses. Ta ulatab oma käe sõbrale, — õrn ja pehme käsi: õnnelikku reisi!..

□

On kuum juunipäev. Õnnelikud roomlased kihutavad autodes Albano kõrgendikele või Ostia rannale. Linna jäänud joovad limonaadi ja trööstivad end odava jäätisega: kuumus takistab neid mõtlemast. Nad ei suuda isegi karjuda „eia“. Neile tuleb uni pääle.

Benito Mussolini põlgab nii und kui jäätist. Ta mõtleb oma impeeriumist. Ta mõtleb Savoias, Tunisist, Dalmaatsias ja Maltast. Ta unelmad on rasked nagu muistsete imperaatorite triumfvärvavad. Ta istub ühe niisuguse alla. Loomulikult ei istu ta ratsatõlda, vaid see on lahtine auto.

Signore Filipelli auto kihutab mööda kitsaid tänavaid. Selles istub Dumini, ja temaga — neli truud fašisti. Üks tüüri juures, autojuht oldi sunnitud koju jätma; see oli harilik autojuht, ja — kes teab, kas ei sosista ta kaasa, lugesed Matteotti artikleid? Signore Filipelli auto sõidab Michel-Angelo kaldal poole. Sää! ta peatub. Auto on värvitud punaseks, — muidugi, mitte sümbo-

lina omaniku maailmavaatele, vaid ta harukordsele elurõõmule.

□

Matteotti, samuti kui Mussolini, töötas, kuumusele vaatamata. Varssi pidi ta mõneks päevaks sõitma Austriasse. Lõpuks anti talle välispass. Ta vaatles Euroopa tööliste taktikat. Saksamaal on revolutsioon kaotatud. Itaalias — Mussolini. Ainult Inglismaa ärkab. Matteotti on kaalunud mõlemi poole šansse. Mida toob suurtööstuse koondamine? Misugune saab olema suurendatud rationaliseerimise mõju? Ta mõtted, samuti kui Mussolini omad, ei suutnud mahtuda ühe kitsa poolsaare pinnale. Ta naeris triumfivärvavaist. Kas ei osutund siis rõhutatud Juudamaa kerjussektandid tugevamaiks kui pronksist pooljumalad?

Matteotti valmistas uut kõnet. Ta näitab, kuhu Mussolini viib maa. Ta kirjutas ja suitsetas sigareti teise järele. Täiskirjutatud üks leht, ta, silmi tõstmata, sirutab välja käe karbi poole, kuid ta nägu tõmbub grimassi, sigaretid olid lõpnu. Ta ütles naisele: „Tulen varssi tagasi“... Kiirelt sammus ta mööda tühja kallast. Ta ikka mõtles oma kõne sisust. Ta peab kiirustama — mööduvad veel mõned nädalad, ja Mussolini ajab laiali saadikutekojas, suleb ajalehed ja paneb kõikidel suu kinni.

Tundmatud inimesed piirasid Matteotti. Nad ei kandnud musti särke, vaid olid harilikelt kergeis üli-riideis. Välkkiirelt haarasid nad Matteotti ja tõukasid ta punasesse autosse. See, kes istus tüüri juures, nähtavasti ei tunnud hästi teed. Ta andis autole täie käigu. Rõõmsalt ümises mootor.

Üksikud möödakäijad heitsid kadedaid pilke möödakihutavale masinale; nad ei kahelnud, et punane auto viib õnnelikke inimesi mägede värskusse või mere poole.

Ja autos käis võitlus. See ei kestnud kaua. Matteotti kannatas tiisikust ja oli tugev ainult sulega, mitte aga selleks, et kerku kinni pigistada. Siiski püüdis ta vastupanu avaldada. Tal isegi õnnestus kinni haarata ukse käepidemest. Siis haa-

ras Dumini noa. Dumini ei ole signore Filipelli: ta on võimeline kõige-geks. Karjuda Matteotti ei saanud, tal suleti kohe rätikesega suu. Kä-rata vajus ta vaibale. Ta määris ainult istekoha verega. Auto õnneli-ke sõitjaiga kihutas linnast välja. Juba on nad saabund Quartarellosse. Siin ei ole turiste, möödakäijaid ega karjaseid. Ainult madalad okaspöösad ja päike. Vaikides viivad inime-se laiba välja, vaikides tassivad ta kõrvale, eemale teelt. Siia! Nad hakkavad kaevama hauda. Kuid kaevata hauda on palju raskem kui tappa inimest. Maa on kuiv, maa on kõva. Ja päide kohal põletab halastamatult päike. Haud on kitsas ja väike. Inimesed, kiirustades surnu matmisega, murravad tal selg-roo, püüdes teda suruda hauda. Pärast seda tõttavad nad kiiresti mi-nema, pühkides oma higistund nä-gusid.

Punane auto ruttab nüüd linna-värvate poole. Õnnelikud inimesed on enda täis hingand värske maa-õhuga. Üks teise järele kaovad mõrtsukad kitsais tänavais. Dumini sõidab „Corriero Italiano“ toime-tusse. Toimetusest on juba ainmu läinud reporterid ja masinakirjuta-jannad, ainult signore Filipelli ikka ootab ja ootab Duminit.

Raskelt hingates kuumusest ja väsimusest, jutustab Dumini, et ül-diselt läks kõik siledalt. Jah, iste-koht on ainult natuke määrdund ja pääle selle seisid kaldal mõned naised. Võib olla, et nad märkasid... Matteotti kaitstes ju end...

Signore Filipelli on mures... Ist-me võib muidugi puhtaks pesta. Homme „Corriere Italiano“ kirjutab, et Matteotti on Austriasse sõitnud, isegi oma naise teadmata. Niisugu-sed on need sotsialistlikud vigurda-mised. Kuid mis teha nendega, kes seda nägid? Opositsiooni ajalehed ei ole veel suletud. Need kavalpääd võivad ju, kes teab, teada saada... Auto, vaja seniks kõrvale panna, ja kuhuigi kaugemale.

Signore Filipelli viib auto väik-sesse garaaži. Seisku sääl. Võib olla nädal, võib olla ka kuu. Garaažitee-ner naeratab alandlikult: signorel on suurepärase masin, signore ei

Lugu sõnadeta

keela jootraha. Garaažiteenril on õigus. Seekord on signore Filipelli väga helde.

Dumini peseb, vahetab särge, ja läheb kohvikusse.

Roomale laskub karastav öö. Kõik jääb vaikseks. Ainult kõrges, tühjas toas istub üks inimene ja töötab. Mussolini on rahul. Et ehitada

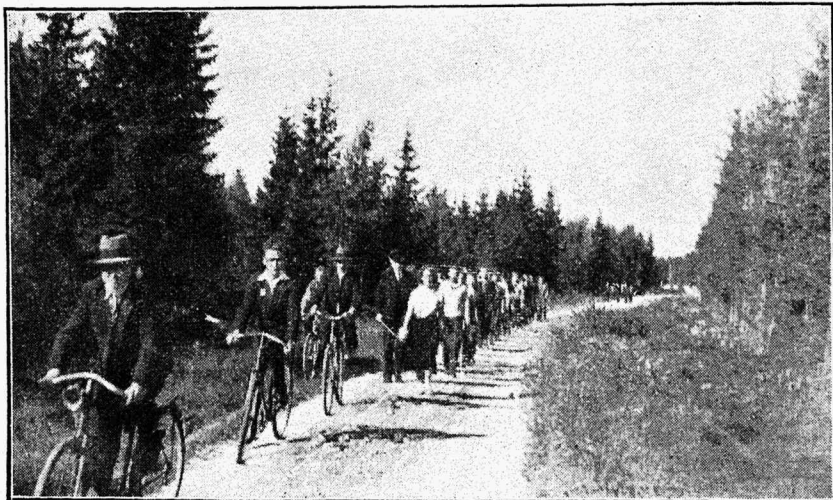
suurt impeeriumit, on vähe leegionäride vandest, on vaja eksporti. Autotööstus hakkab juba võistlema Prantsusmaaga, isegi Ameerikaga. Töölised töötavad. Kodurahu võidab.

Room on tõesti must, õrn ja vaikne. Ei ole enam Matteottit. Harva kuulub öösi mõni kerge karje, kuid seegi on mõne kassi oma, või hili-nend auto sireen.

Ebateadlike masside esotsas seisvate teadlike vähemike ootamatu võimuhaaramise teel teostatavate revolutsioonide aeg on mööda. Kui püevakorras on ühiskondliku korra täieline ümberkorraldamine, massid ise

peavad võtma sellest osa, peavad mõistma seda, millest on jutt, mida neil vaja saavutada. Seda meile on õpetand viimase viiekiimne aasta ajalugu.

Martov (1920).

Noorsotsialistide jalutuskäik Haapsalus 20. 8. 33 (pärast Liidu sulgemist)

NOORPÕLV HITLERI RIIGIS

Juuresolev kiri on ühelt Saksa noorelt sotsialistilt saadetud Rootsi, põgenend seltsimehele. Kirja saatja on üheksateistkümnendaastane üliõpilane, kelle sotsialistlikku veendumust ei ole kõigutand diktatuur.

Rõõmustan tõsiselt, et Teil on õnnestunud jõuda Rootsi. Vahepeäl ootame siin oma aega, ootame, et ka väliselt võime saada igas suhtes tõeliseks inimesteks. Kõik ei oota nii tegevusetult kui mina; tean, et meie soovitatav uus on olemas ja kasvab. Vististi meie ei ole teadnud kunagi nii selgesti, mis tahame, kui nüüd — see lühike ajavahemik on selgund, kõik sündmused on aidand selleks kaasa, ja ma usun kindlasti, et meie ülesanded kristalliseeruvad veel palju selgemaiks ja nähtavamaiks.

Praegu oleme alandatud rahvuslikuks millekski, just meie, üliõpilased. Peame kuulama sõna vastuvõetlematult, enam ei ole „mispärast“. Meie ei tohi kahelda, on öeldud meile, ka mitte küsida, tohime ainult uskuda.

Kes ei usu, sel ei ole õigusi riigis.

Iga esimese ja teise aasta üliõpilast sunnitakse tegema kaasa neli kaitsespordi päeva, pääle selle igal neljapäeval kaks tundi teoreetilist õppust. Kaitsespordikursused on rünnakrühmade juhtide juhitud, kes omakorda on saand õppuse sõjaväe juures, nagu nad ise on jutustand meile. Üldse on nii, et rünnakrühmade õppused peetakse sõjaväe juures.

Õppus läheb edasi: Sõidame kell 12 Potsdami jaamast Zosseni (sõjaväelaagrisse). Sääil ilma lõunavaheajata maastikuõppus pool üheksani. On nagu sõjaväes: kes ei tee küllalt kiiresti või ei tee õieti, saab trahvharjutusi. Esimene rünnak oli meile suur piin, kuna suurem osa üksteist tundi ei olnud midagi söönd. Meil ei olnud ju aimugi, et peame astuma ette kohe ilma vaheajata. Seni oleme lamand enam kõhuli kui olnud jalul. Järgmistel päevadel tuleb relvaõppus.

Meil ei ole sääil laagris pesemisvõimalusi. Kui kaebasime seda, põ-

AUSTRIA TÖÖLISKLASSI RASKUSED

Mõned niihästi paremasse kui vasemasse tiiba kuuluvad parteiseltsimehed on kaldunud tõsiselt kohut mõistma Austria sotsiaaldemokraatia käitumise üle, kes nende ütelse järgi ei olevat küllalt energiliselt pannud vastu Dollfuss'i diktaatorlikele aktidele, ja kes riskib oma aruse pärast saada sama saatuse osaliseks kui Saksa sotsiaaldemokraatia.

Keegi ei või ütelda, kas juhtund kohutavat katastroofi, Austria sotsialismi kokkuvarisemist pärast Saksa sotsialismi hävingut, oleks võidud ära hoida või ei, kuid selles võib olla kindel, et seda ei viidud lõpule ilma kõige visama vastupanuta täieliselt sõjaka proletariaadi poolt, kes on juba näidand, et ta oskab võidelda, et päästa oma vabadusi ja revolutsioonilisi lootusi.

Ka seda peab ütleva, et Austria sotsialistlik partei pole mitte vaenlase ees olnud kartlik, vaid just külmavereline, ja kui ta pole vastand

provotseerimistele ja väljakutsetele tööliste ägedusega, siis tähendab see seda, et teissugune taktika oli tema olukorras kohasem.

Et aru saada sellest taktikast, on hädavajaline täpsalt tunda seda raske ja keerulist olukorda, milles olid meie Austria seltsimehed.

Püüdke seda selgitada nii objektiivselt kui võimalik, inspireerituna kahest artiklist: „Demokraatia eest“ Otto Bauer'ilt ja „Kahe fašismi vahel“ Oskar Pollak'ilt, mis ilmusid juulikuu „Kampfis“.

7. märtsil, kaks päeva pärast Hitler'i valimisi, Austrias tekkis uus režiim: parlament saadeti laiali, vägistati põhiseadus, ähvardati kodanikkude vabadusi, anti välja dekreetseadusi. Ei olnud veel tegu fašistliku diktatuuriga, kuid küll kodanlikuga, mille normaalne areng näis viivat fašismini. Sotsiaaldemokraatia valmistus võitluseks ja deklareeris, et ta võtab tarvitusele igasugused abi-

rutati meile vastu: „Meie frondil ei pesnud nädalate kaupa.“ Leian olevat kõik selle hirmus mõttetu. Esiimesel korral, kui pidin seda kõike kaasa tegema, tundsin häbi enese ees: sopane, väsin ja nüri nälja ning sõnakuulmise ees. On üldse ääretult raske kuulata sellise pruunsärgi sõna — ja ta ei ole tihti palju vanem kui meie.

Täna kuulutati üliõpilastele *töökohustus*; riik pillab selleks miljard marka. Esiialgu sellesse kuuluvad üliõpilased, kel on läbi neli semestrit. See teeb paksu verd, sest mõnes fakulteedis viiendal semestril on eksamid, ja üliõpilastele ei ole armas enne eksameid olla pooleks aastaks ära kistud õpinguist. Pääle selle teame kõik: töökohustus on ainult varjunimi täielisele sõjalisele õppusele — ja seepärast jäägu ära iga eetilise põhjendus.

Pääle selle kõigile üliõpilastele on määratud kolmenädalane laager vaheajal. Nõnda ühelgi viisil ei panda tähele õpingut. Üks juht ütles lühi-

dalt: „Sõdur on meie jaoks mõõduandev, mitte vaimne inimene.“

Ülikoolis jookseb kohutavalt palju rünnakrühmade vormiriideid ringi, ja peagu kõik professorid on äkitselt rahvuslikust tõusust sisemiselt sügavalt ja rõõmsasti vapustatud. Kas teesklevad nad nüüd või on teind seda varem!

Praegu loeb ainult kolm professorit. Ka siin loenguid on häiritud. Nende vastu kuulutati boikott. Sellest hoolimata kõigi kolme professori loengud on palju külastatud, kuna nad loevad suurepäraselt. Juudi üliõpilased on kõrvaldatud ülikoolist, ei võeta vastu ühtki juuti ega lasta eksamine.

On raske teha kõike vaikides kaasa. Aga lõppeks see kõik ju kiirendab arengut! Suur hulk on rahulolematuid. Kõikjal, ka tänavraudteel ja kõigil tänavail, võib kuulda arvustusi. See on juba suur samm edasi. Olge kindel: oleme kohal, ja aeg töötab meie eest!

nõud, kui peaks valitsus otseselt puudutama töölisklassi kättevõidetud seisukohta ja institutsioone.

Selles viimases võitluses sotsiaaldemokraatia ei saavutanud seda. Seltsimees Pollak, pahempoolseid sotsiaaldemokraatia juhte ja „Arbeiter-Zeitungi“ päätoimetaja, näeb selles järgmisi põhjusi:

1. Vaenlane ei usaldand suure võimsusega rünnakut, mis võinuks galvaniseerida kogu töölisklassi energiat. Ta kriimustas ja närts töölisklassi.

2. Töölisklassi dünamism oli halvatud majanduskriisi, tööpuuduse, Saksa kontrrevolutsiooni, naaberriikides võidutseva reaktsiooni tõttu.

3. Partei juhatus ei tahtnud riskeerida töölisklassi eluga nii kaua, kuni oli võimalik teissuguse taktikaga takistada fašismi võidulepääsu.

4. Töölisklass oli sunnitud võitlema kahel rindel. Ja kui oli läbi tungitud juba ühest rindest, oldi sunnitud paratamatult kaks fronti ühendama. Me teame, et tegelikult sotsiaaldemokraatia pidi end kaitsma kahe vaenlase vastu, kes mõlemad seadsid oma sihiks sotsialismi hävitamise. Esimene neist oli kapitalistlik-tagurlik kontrrevolutsioon; teine fašistlik kontrrevolutsioon, kes oli pugend antikapitalistlikku kuube.

Dollfuss'i režiimi esimeses järgus algab töölisklassi tagurpidimine poliitilisel ja majanduslikul platvormil ja ähvardab konservatiivse ja fašistliku reaktsiooni koalitsioon.

Kuid tähtsad asjaolud, nagu Baieri natsi-ministri provotseeriv tulek Austriasse, Saksa fašistide hässitatud natsionaalfašistide varajane agitatsioon, siis kolmanda riigi diplomaatiline lollus, mis isoleeris Saksa-maa muust maailmast ja hävitas sümpaatiat Hitler'i vastu välismaal, kutsus välja pinevuse Austria ja Saksa vahel ning taltsutas konservatiivse kodanluse hääd suhtumist natsionaalfashistide vastu.

Režiim astus uude faasi, mida iseloomustab Dollfuss'i' otsene võitlus natside vastu; natside partei keelati ja nende sõjaline organisatsioon aeti laiali.

Sellés olukorras näis olevat töölisklassi esimeseks huviks süvendada

vastuolusid kahe kontrrevolutsioonilise fraktsiooni vahel.

Ja selliseks saigi sotsiaaldemokraatia taktika.

Tema otseseks sihiks oli demokraatia ja kõigi töölisiikumise arenemiseks vajalike vabaduste jaluleseadmine. Tol ajal ei tegeletud enam, kirjutab Otto Bauer, Austria töölimassides proletariaadi diktatuuri loosungi levitamisega. 1919. aastal, palju soodsamaiski poliitilistes ja ühiskondlikes tingimustes — Euroopa revolutsioonide keerises, väikekodanlaste, haritlaste, talupoegade massid sotsialistide leeris, relvastatud sõdurid meie huvide kasutada — töölisklass ei suutnud ehitada proletariaadi diktatuuri. Kui seda oleks katsutud, oleks olnud tagajärjeks analoogiline katastroof, mis tabas Bela Kun'i juhtimise all Ungari töölisklassi. Ja tänapäev, kui maa on surutud kahe fašismi, Saksa ja Itaalia, vahele, kui ta on desarmeeritud võimsalt relvastatud naaberriikide vahel, kui väikekodanlikud massid lähevad kaasa natsionaalfasismiga, on meeletu minna tulle otseselt proletariaadi diktatuuri eest.

Tänapäeva probleemiks on demokraatia jaluleseadmine, et takistada fašistliku diktatuuri maksmapanekut. Nüüd demokraatia jaluleseadmine tähendaks parlamentaarse kontrolli ja põhiseaduslike vabaduste taaspüstitamist, kõigi takistuste kõrvaldamist, mis on tehtud Punasele Viinile. Ja et jõuda sellele sihile, peab takistama iga hinna eest konservatiivsete jõudude, valitsuse ja natsionaalfasistide, liitumist. Samuti on tähtis kasutada valitsuserakonna inimeste omavahelisi lahkeliidid. Ühed neist püüavad otse fašistliku diktatuuri poole, kuna teised on sellele vaenulised. Nüüd need viimased jäävad valitsuse võimuvahendite pooldajaiks natside vastu, pooldades isegi iga seaduslikkuse hülgamist antifašistlikes huvides. Sotsiaaldemokraatia asi on neile suruda pääle usku, et valitsus võidaks fašismi palju kergemini parlamentaarse jõuga kui poliitilise siiasinna põikleemisega: veel enam, sotsialistid oleksid valmis volitama par-

lamentaarset valitsust tarvitama demokraatliku seaduslikkuse piirides erandiliselt kogu võimu fašistlike krahvide mahasurumiseks.

Samasugust veenet on vaja juhtida ka sotsiaaldemokraatia rida-desse. Sest suur hulk Austria seltsimehi arvab, et partei peab toetama valitsust tema vägivaldsetes ebaseaduslikes korraldustes, kuna fašismi nende arvates võiks võita ainult jõuga.

Milline hädaohtlik taktika oleks selline tegelik ühinemine kodanliku diktatuuriga! On täitsa kindel, et selline ebaseaduslik surve, mida juhitakse natside vastu riigis, kus põhiseadusest ei peeta kinni, pöördub järgmisena töölikklassi vastu.

Kõik see näitab väga hästi, millises raskes seisukorras on sotsiaaldemokraatia, kes peab end kaitsma kahe fašismi vormi vastu, ja veel maal, kus on sündind parlamenta-rismi kriis, nagu ütles Otto Bauer, kui pärast rahvusliku bloki purune-mist 1929. aastal ei olnud teostatav ükski enamus ilma sotsiaaldemo-

kraatiata, ja et kodanlus pole veel valmis kontsessioonideks, mis võimaldaksid sotsialistlikul parlamendi-rühmal saada valitsuse enamuse osaks.

Kas pidi astutama otsustavasse lahingusse esimeste Dollfuss'i' dik-taatorlike aktide ajal? Äärmised pahempoolsed Austria seltsimehed mõtlevad seda. Otto Bauer vastab sellele oluliselt: „Nende kriitika tõendab, et nad ei oska võtta rahul-davat seisukohta ei oma halvatusest majanduslikus aktsioonis, ei meie vaenlaste sõjalises jõus. Sest ei ole kohusetundlik alata otsustavat võit-lust seni, kuni jääb minimaalsete hädaohtudega ja ohvritega lahendu-se võimalus; on ometi hädatarvilik töölikklassil mitte lasta unustada, et võib tulla tund, kus pole valida muud teed kui kas jääda pelglikult alla või hulljulgelt võidelda. Sotsiaal-demokraatia tähtsamaks ülesandeks on sisendada töölikklassile mõtet, et viimane sõna kuulub temale ja et ta ei laseks ennast purustada ilma võitluseta.“

ITAALIA NOORSOTSIALISTIDE TEGEVUSPROGRAMM.

1. Võitlus sotsialistliku doktriini uuendamise eest vanade parteide ula-tuses ja masside hulgas, lähtudes marksismile omaste vabadusmõistete uuendamise nõudest.

2. Üldise poliitilise võitluse raja-mine selgele revolutsioonilisele alu-sele: tööstus-, kaubandus- ja pangandus-suurettevõtete sotsialiseerimine vabaduse alusena. Suurmaaoman-duse sotsialiseerimine, vajaduse kor-ral selle jaotamine väiketalupeoga-dele. Uus vormel peab kõlama: sot-sialiseerimine poliitilise vabaduste kindlustusena.

3. Mittefašistlikel maadel kõigi asutiste ja institutsioonide kaits-mine, mis kindlustavad töölikklassi vabadust ja enesemääramisõigust, kõigi vahenditega kaasaarvatud ka relvastatud jõud. Fašistlikel maad-el: illegaalne ja revolutsiooniline võitlus fašistliku režiimi purustami-

seks, suurmaaomanduse ja suurkapi-tali võõrandamiseks, antud juhul ka töötavate klasside diktatuuri abil sotsialistliku demokraatia saavuta-miseks.

4. Võitlus poliitilise müstitsismi igasugu vormide vastu (usuline, raassiline, rahvuslik jne.) inimliku isikulise vabadusemõtte nimel, mille teostamist tähendab sotsialism.

5. Vahetpidamatu võitlus milita-ristliku vaimu ja sõja vastu — mil-lisel ettekäändel seda ka ei propa-geeritaks või alataks — relvastuse kaotamiseks ja rahvaste vennasta-miseks. Võitlus seisusliku riigi ja autarkia kui barbaarse valitsemis-süsteemi moodsa majandusliku vormi vastu; sotsialistliku internatsio-nalismi energiline rõhutamine teo-rias ja praktikas.

6. Võitlus proletariaadi ja kõigi teiste kapitalistliku plutokraatia rõ-hutud rahvastiku kihtide ühtluse eest.

PRANTSUSE NOORSOTSIALISTID

Prantsuse sotsialistlikus noorsooliidus poliitiline diskussioon on enam esiplaanil kui mujal. Liikumine on tõeliselt noore parteigeneratsiooni oma. Näiteks rännakuliikumine on selle kõrval hoopis kõrvale jäetud. Valvurite organisatsioon „Les jeunes gardes“ on alles alguses. Kui valvurite rühmade asutamine võeti ühinguks kõnesse, suuremalt jaolt oldi selle vastu, kuna kroonuteenis-tus on teind läilaks igasuguse sõja-väelise organisatsiooni. Kuid valvurrühmade asutamine ei olnud siiski välismaade eeskujude matki-mine, vaid oma maa olukordadest kasvand vajadus. Aastate kaupa Prantsusmaal areneb rahvuslik „noorpatriootide“ liikumine, mis püüab luua aluse maa fašiseerumi-sele. „Noorpatrioodid“ on korraldand korduvalt veriseid kallaletunge noortöölistele. Neile oli vaja vastu panna füüsiline jõud, neist ei saadud jagu vaimsete relvadega, nagu „kristlikust töölisnoorpõlvest“.

Sõbralik diskussioon areneb kom-munistlike töölistega, ja selle diskus-siooni üheks tulemuseks on kommu-nistlike noorte hulgaline tulek sot-sialistide ridadesse. Veel 1929. aastal kommunistlik noorsooliit oli tugevam kui sotsialistlik, sotsialistlikus noorteorganisatsioonis oli 6.470, kom-munistlikus 7.350 liiget. Järgmisel

aastal kommunistidel oli veel 6.000 noort, sotsialistidel 7.350; praegu sotsialistlikus noorteorganisatsioonis on üle 13.000 liikme, kommunistidel napilt 4.000.

Prantsuse noorsotsialistidel ilmub tervelt kaheksa ajakirja ja ajalehte, mis võimaldab liikmestikul kasutada sõnavabadust. Pariisis ilmub „Cri des jeunes“, kaunis, modern ajaleht paljude piltide ja karikatuuridega, Kesk-Prantsusmaal „Le drapeau rouge“, isegi Alžeeris ja Tunisis on oma ajalehed.

Prantsuse noorsotsialistide organi-satsioonilised funktsionäärid on elu-lised ja huvitavad. Liidu pääsekretär on *René Dumon*, vaidluste osav juhtija. Seltsimees *Wajeman* on päe-val rästep, pärastlõunal toimetaja ja õhtuti hiilgav agitatsioonikõneleja. Nende kõrval istub ka noor ja ener-giline seltsitar *Mireille Osmán*, Seine'i piirkonna (Pariisi ja ümb-ruse) sekretär. Olgugi et tal õpeta-jana päeval on küllalt tööd, ta on alaliselt parteimajas, rue Feydeau'l. Kõnelemises on viimase isegi rekordi, kõneldes püstimise aasta kestes 350-l koosolekul.

Prantsuse noorpõlv ka võrdlemisi vähearvukana on hää sotsialistliku teadvuse ja suure aktiivsuse juures partei väärtuslik abijõud; homme sellest võib saabuda sotsialistliku revolutsiooni sihiteadlik relv.

RAHVUSVAHELINE SOTSIA-LISTLIK ÜLIÖPILASLIIT.

7. ja 8. augustil toimus Viinis rah-vusvahelise Sotsialistliku Üliõpilas-liidu Eksekutiivkomitee istung. Koos oldid smd Bohmann — Viin, Haver — Pariis, Kojecky — Brunn, Hitzinger — Viin, Balkani sekretariaadi esin-daja sms Haas ja külalistena smd Oberkleiner — Viin ja Hirsch — Viin.

Eksekutiivkomitee istung võttis vastu järgnevad otsused:

Proletariaadi ühisrinne.

Rahvusvahelise Sotsialistliku Üli-õpilasliidu Eksekutiiv komstateerib, et akuutse fašistliku hädaohu aeg-järgul enam kui kunagi sotsialistlik üliõpilasliikumine on seotud sotsia-

listliku proletariaadi klassiliikumise-ga. Unustamata oma üliõpilaslikke eriulesandeid, peab ta kogu oma tä-helepanu pühendama töölisliikumise pääprobleemidele. Kõigi liitude täie-likul nõusolekul Eksekutiiv kinnitab, et tähtsaim ülesanne ja eeldus tule-musrikkaks fašismi köitmiseks ja sotsialismi saavutamiseks on proleta-riadi ühtlus.

Selle ühtluse ettevalmistamiseks on vajaline juba tänapäev kiirelt saavutada vastastikkune mõistmine ja koostöö Sotsialistliku Töölis-Inter-natsionaali ja Kommunistliku Inter-natsionaali vahel. Eksekutiiv on täiesti teadlik, et mõlemi proletaarse leeri kestev ühistoiming on võimalik ainult kokkuleppe põhjal mõlemi In-

ternatsionaali vahel. Sellepärast Eksekutiiv pöördub Sotsialistliku Töölis-Internatsionaali ja Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali poole sooviga teha konkreetettepanekud Kommunistlikule Internatsionaalile, toomaks ka kommunistide otsesele koostööle. Eksekutiiv soovib oma liitudele üliõpilaste ridades juba praegu luua eeldusi ühtlaseks sotsialistlikuks aktsiooniks üksikute poliitiliste võitluste teostamiseks fašismi vastu ja ühiste nõudmistest eest, leppida kokku rahvusvahelist klassivõitlust tunnustavate rühmitistega. Need aktsioonid peavad looma proletariaarse ühtlase õhkkonna. Eksekutiiv kutsub kõiki sotsialistlike üliõpilasi võitlema sotsialismi eest mitte ainult ülikoolis, vaid klassivõitluse kõigil frontidel.

Sõjahädaoht.

Eksekutiiv konstateerib, et maailmamajanduskriis ja fašismi esiletung Euroopas erakorraliselt on teind teravaks kõik rahvuslikud ja majanduslikud vastuolud ja suurendand sõjahädaohtu. Kooskõlas Sotsialistliku Töölis-Internatsionaali ja Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu otsustega eksekutiiv mõistab hukka iga sõja, millist maski see ka ei kannaks.

Mõistes, et rahu eest võitlemise probleemil on eriline aktuaalsus, Eksekutiiv avaldab soovi, et sotsialistlikud parteid algataksid kõigi revolutsiooniliste ja patsifistlike organisatsioonide koondamise ühise sihiteadliku massiaktsiooni ettevõtmiseks sõja ja kodanluse militarismi-aparaadi vastu.

Kui sõda siiski peaks puhkema ja nõudma kõigi maade tööliskonnalt uusi kolemaid ohvreid vastastikusel vennatappimises, siis rahvusvahelise sotsialismi ülesanne on kasutada proletariaadi relvastamist mitte enam mädanenud kapitalistliku rahu uuesti saavutamiseks, vaid isegi kodusõja hinnaga oleva ühiskonnakorra purustamiseks ja saavutatavate jõuvahekordade kasutamisel sotsialismi ülesehitamiseks.

Saksamaa fašism.

Eksekutiiv protestib 10.000 sotsialistliku üliõpilase nimel kõigilt maadela Saksamaa fašistliku terrori eba-

inimlike jäleduste vastu, mis on nõudnud veriseid ohvreid ka üliõpilaste ridadest.

Eksekutiiv kutsub kõiki oma liikmeid ja kõiki üliõpilasi kogu maailmas, kellele inimlikkus ja õiguslikkus pole paljad sõnad, protestima fašistliku terrori igapäevaste hirmutegude vastu, igapäevase roima loomallikkuse vastu, koonduslaagrite häbi vastu ja pantvangina arreteerimiste needuse vastu. Maailma südametunnistus ei tohi jääda ennem rahule, kui verise Hitleri režiimi õnnetuile ohvreile pole toodud abi.

Torgler, Dimitrov, Popov ja Tanev.

Eksekutiiv protestib Euroopa 10.000 sotsialistliku üliõpilase nimel Ernst Torgler'i, Dimitrovi ja selttimeeste katsetava tapmise vastu.

Rahvusvahelise Sotsialistliku Üliõpilasföderatsiooni Eksekutiiv protestib kaebeluste rippumatu kaitse keelamise vastu ja nõuab saksa kultuuri lugupidamise nimel maailmas õigusliku olukorra hoidmiseks surmaga ähvardatuile välismaa kaitse lubamist.

Suhted mittesotsialistlike üliõpilasorganisatsioonidega.

1. Rahvusvaheline sotsialistlik üliõpilasliit on ainult sotsialistliku rinde ülikooliformatsioon. Liit ja tema sektsioonid töötavad ühiselt esmaajoones töölisliikumise tervikuga ja selle poliitiliste, ametiühinguliste, sportlike, kasvatus- ja noorpõlveorganisatsioonidega.

2. Liit deklareerib, et pole olemas rippumatut üliõpilaspoliitikat. Liit on üldiselt kõigi kodanlike üliõpilaskorporatsioonide vastu, kes tõendavad esindavat üliõpilaskonna üldiseid huvisid. Igal üksikul juhul ja igal üksikul maal on olemas töö neis organisatsioonides, mil viisil on võimalik sotsialistlik verbimistöö ja sotsialistlik aktsioon.

3. Kui üliõpilaste sotsialistlik organisatsioon mõningail lokaalsetel või rahvuslikel põhjusil peab vajalikuks koostööd sisemaa kodanlike üliõpilasorganisatsioonidega, peab see toimuma Rahvusvahelise Sotsialistliku Üliõpilasliidu nõusolekul.

4. Ühelt juhul Rahvusvahelise Sotsialistliku Üliõpilasliidu liikmed ei üksikult ega kollektiivselt, millise

nimetuse all tahes, ei tohi võtta osa üritistest koos kodanlike üliõpilastega neil mail, kus Rahvusvahelise Üliõpilasiidu kohalik sektsioon on avaldand seisukoha sotsialistlike üliõpilaste osavõtu vastu selliseist üritisist.

J. B. Sévérac: Leteroj al Brigito.

12 kirja kujul tütarlapsele autor selgitab Sotsialistliku Partei põhimõtteid ja ülesandeid tähtsamate päevakorras olevate küsimuste kohta: 1. Sotsialistlik Partei on töölisklassi partei. 2. Sotsialism ja demokraatia. 3. Sotsialism, radikalism ja reformid. 4. Sotsialism ja kommunism; bolševism ja ime. 5. Riigist, riigivõimu vallutamisest ja sotsialistide osavõtust kodanlikust valitsusest. 6. Riigivõimust üksi ei jatku. 7. Kriisid, kontsentratsioon ja katastroof. 8. Jõu tarvitamisest. 9. Rahust ja sõjast. 10. Utopia piiril. 11. Ametiühingute, kooperatiivide ja monopolide sotsialistlikust tulevikust. 12. Sotsialism ja usk.

See raamat mitte ainult ei anna esperantot oskajaile võimalust tutvuda Prantsuse marksistliku sotsialismiga, see raamat olgu paljudele seltsimeestele uueks tõukejõuks esperanto õppimiseks, kuna ta suudab pakkuda mitte ainult uusliikmeile kergekujulist õpingmaterjali, vaid ka meie liikumise funktsionääride teadmistele väärtuslikku lisa.

Raamatut, mille hind 3 krooni, võib tellida „Rünnaku“ toimetuse kaudu.
E. T.

Järgmine number toob ristsõnamõistatusi.

5. Sotsialistlike üliõpilaste või nende rühmade igsaugune koostöö kodanlike üliõpilastega alalises või ajutisits komiteedes peab igal juhul alluma rahvusvahelisele sotsialistlikule solidariteedile.

NOORSOTSIALISTID, NOORED TÖOLISED!

Kutsume üles loobuma kõigi Sakamaal valmistatud kaupade tarvitamisest rahvusvahelise sotsialistliku ühistunde nimel ja protestiks fašistliku terrorivalitsuse vastu.

Eesti Noorsotsialistliku Liidu juhatus.

KONGRESS

Eesti Noorsotsialistliku Liidu 8. kongress peetakse 25. märtsil 1934. Lähemad teated ühinguile saabuvad kirjaltikult.

IGA NOORSOTSIALIST

muretseb omale järgmised raamatud: Vastutusrikkal ajal (N. Andreseni, J. Barbaruse, E. Blombergi, K. Nils-soni, J. Semperi, E. Tuimani, E. Vilde käsitusi fašismist). Hind 35 senti.

Karl Marx: Palgatöö ja kapital — hind 25 senti.

Saatke hind postmarkides kirjutusele, saate kätte ilma postikuludeta! Kirjastus „Sõprus“, Postkast 115, Tallinn.

Erakordsete olude tõttu „Rünnaku“ teise poolaasta numbrid ei saand ilmuda korrapäraselt. Järgnev number ilmub suurendatud kak-siknumbrina jõuluks.

Toimetus ja talitus.

„RÜNNAK“, Eesti Noorsotsialistliku Liidu häälekandja. Toimetus: *Nigol Andresen, Erik Tuiman, Johanna Veeberman*. Vastutav toimetaja *Mihkel Mihkelson*. Väljaandja Kirjastusühing „Sõprus“. Ilmub Tallinnas kord kuus pääle juuni ja juuli. Tellimishind: aastas 1 kroon 50 senti, 6 kuud 80 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31. — Postkast 367.

Kirjastus o.-ü. „Täht“ trükikoda Tallinnas.